

УДК 351.74:159.9

Бондаренко В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри тактико-спеціальної підготовки навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ; e-mail: guryavvb@ukr.net; **ORCID 0000-0002-0170-2616**

Формування психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу

Проаналізовано нормативні документи, що регламентують застосування правоохоронцями поліцейських заходів. З'ясовано сутність понять «поліцейський захід», «психологічна готовність». Визначено особливості застосування працівниками патрульної поліції поліцейських заходів примусу під час здійснення службової діяльності. Виявлено внутрішні та зовнішні чинники впливу на прийняття працівником рішення про застосування поліцейських заходів примусу. На підставі здійснених досліджень окреслено причини, що знижують ефективність формування психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу. Обґрунтовано низку педагогічних умов, запровадження яких у систему професійного навчання поліцейських сприятиме підвищенню ефективності формування психологічної готовності правоохоронців до застосування поліцейських заходів примусу, а саме: розвиток мотивації до навчання, підвищення рівня власної професійної підготовленості; формування системи професійно значущих знань, умінь, навичок і рис шляхом посилення практичної спрямованості освітнього процесу; належний рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу; достатній рівень професійної компетентності викладачів (інструкторів); залучення майбутніх працівників патрульної поліції до активної пізнавальної діяльності професійно-практичної спрямованості.

Ключові слова: поліцейські заходи; психологічна готовність; патрульна поліція; Національна поліція.

Постановка проблеми. Докорінне реформування правоохоронної сфери України розпочато зі створення патрульної поліції. Концепція діяльності цього підрозділу передбачає співпрацю та взаємодію з населенням, громадськими організаціями, іншими підрозділами органів внутрішніх справ, органами публічної влади з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зниження рівня злочинності, а також установлення довірливих відносин із населенням [1].

Якісне виконання працівниками патрульної поліції службових завдань передбачає застосування поліцейських заходів. У нормативних документах термін «поліцейський захід» трактують як дію або комплекс дій превентивного чи примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та який

застосовують поліцейські відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [2].

Грунтовний аналіз ситуацій службової діяльності працівників патрульної поліції дає підстави констатувати наявність проблем, що виникали саме під час застосування поліцейських заходів. Зокрема, головною проблемою постає недостатня психологічна підготовленість представників влади до застосування поліцейських заходів примусу. Бракує вмінь швидко оцінювати рівень ризику під час виникнення небезпечних ситуацій, прогнозувати можливий їх розвиток і наслідки застосування поліцейських заходів; недостатньо сформована здатність до переходу від превентивного заходу до заходу примусу й навпаки.

Аналіз особливостей застосування працівниками патрульної поліції поліцейських заходів під час виконання службових обов'язків й освітнього процесу уможливають визначення сукупності педагогічних умов, дотримання яких сприятиме формуванню психологічної готовності працівників до застосування поліцейських заходів примусу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем психологічної підготовленості поліцейських до виконання службових обов'язків присвячено праці багатьох учених (В. Г. Андросюк, В. І. Барко, Л. І. Казміренко, О. І. Кудерміна, В. С. Медведєв, Н. Г. Іванова, Ю. Б. Ірхін та ін.). Часткове розв'язання означеної проблеми низка науковців (О. М. Бандурка, Н. І. Дідик, О. О. Євдокімова, С. С. Єсімов, І. Д. Казанчук, Д. П. Калаянов, З. Р. Кисіль, О. Г. Комісаров, О. С. Федченко, С. В. Чирик та інші) вбачають у врегулюванні правового забезпечення діяльності патрульної поліції.

Підготовлено низку наукових праць, спрямованих на вивчення особливостей поведінки працівників правоохоронних органів в умовах екстремальних ситуацій (В. Г. Андросюк, Н. Г. Іванова, В. І. Пліско, Р. Т. Сімко, В. М. Ковальов, Г. О. Литвинова, М. Г. Логачов та ін.). Учені переконані, що в небезпечних умовах поведінка працівника визначатиметься переважно рівнем психологічної готовності до виконання службових завдань.

Ураховуючи особливості професійної діяльності працівників патрульної поліції, Р. Т. Сімко [3] зауважує, що психологічна готовність є комплексним, динамічним і психічним утворенням. Науковець виокремлює в її структурі низку компонентів: мотиваційний (система мотивів, що активізує та скерує професійну діяльність особистості правоохоронця на досягнення

значущих результатів у своїй службовій діяльності); орієнтаційний (визначається сформованістю психічних пізнавальних процесів); емоційно-вольовий (характеризується емоційним фоном і вольовими рисами особистості); особистісно-операційний (містить необхідні для ефективної службової діяльності професійні якості та визначається рівнем розвитку професійних знань, умінь і навичок); оцінно-рефлексивний (виявляється в самоаналізі працівником результату власної професійної діяльності, визначається самоконтролем, самооцінкою та корекцією цієї діяльності).

На думку Л. В. Ваврика [4], психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах – це психічний стан, який є результатом професійної підготовки й залежить від розуміння ним значущості професійної діяльності, мотивів, її індивідуально-психологічних особливостей, рівня розвитку інтелекту, емоційно-вольової саморегуляції та професійного досвіду.

За дослідженнями Г. Х. Яворської [5], для досягнення стану психологічної готовності потрібні спеціальні тренувальні методи, що розвивають швидкість мислення, актуалізують попередній досвід для успішних дій в умовах нестачі інформації, формують здатність перенесення уваги з однієї настанови на іншу, здатність до прогнозування.

Концептуальні засади застосування поліцейських заходів примусу в умовах службової діяльності та їх використання у підготовці поліцейських детально вивчав О. Г. Комісаров [6]. Залежно від розвитку ситуацій учений виокремлює різні поєднання поліцейських заходів, що застосовують патрульні під час виконання службових завдань. Практична спрямованість освітнього процесу сприятиме підвищенню рівня психологічної підготовленості майбутніх фахівців до здійснення службової діяльності. Корисно відпрацьовувати можливі варіанти дій під час виникнення певних нетипових ситуацій, адже навички певною мірою компенсують брак деяких функцій.

Мета цієї статі полягає у визначенні педагогічних умов, дотримання яких сприятиме формуванню психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу.

Виклад основного матеріалу. Специфіка службової діяльності працівників патрульної поліції передбачає застосування як поліцейських превентивних заходів, так і заходів примусу. Заходи примусу мають право застосовувати поліцейські під час учинення особою протиправних дій [2]. До

заходів примусу належать фізична сила, спеціальні засоби, вогнепальна зброя.

Закон України «Про Національну поліцію» визначає, що фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників. Спеціальні засоби – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної, фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин [2]. Передбачено використання поліцейськими таких спеціальних засобів: гумові та пластикові кийки; електрошокові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії; засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; засоби примусової зупинки транспорту; спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; службові собаки і службові коні; пристрої, гранати та боєприпаси світлозвуквої дії; засоби акустичного та мікрохвильового впливу; пристрої, гранати, боєприпаси й малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в певній обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу [2].

Для визначення особливостей поведінки працівників патрульної поліції в умовах, що передують застосуванню поліцейських заходів примусу, виявлення найпоширеніших заходів проведено анкетування працівників. На підставі здійснених досліджень встановлено, що застосуванню поліцейських заходів примусу передують оцінювання ситуації, що виникає (зовнішні умови, власний рівень підготовленості,

кількість порушників, вид правопорушення тощо), прийняття рішення стосовно правомірності застосування поліцейських заходів і прогнозування можливих наслідків.

За результатами анкетування виокремлено сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на прийняття працівником рішення стосовно застосування поліцейських заходів примусу. Внутрішніми є такі: рівень психофізичної підготовленості, сформованість умінь оцінювати рівень небезпеки, прогнозувати можливий розвиток ситуації, переходити від превентивного заходу до заходу примусу й навпаки. Зовнішніми чинниками є: наявність відволікаючих факторів (час доби, освітленість місця зіткнення, погодні умови, сторонні громадяни тощо); кількість правопорушників і поліцейських; рівень підготовленості правопорушників; наявність виду зброї тощо. Співвідношення в застосуванні поліцейських заходів (превентивних і примусу) залежить від низки факторів, головними з яких є особливість території патрулювання (наявність розважальних закладів, державних установ, кількість житлових будинків, парків, інших зон відпочинку), виду зміни (денна, нічна), погодних умов, підготовленості поліцейських. Констатовано сезонні (літо, зима) і тижневі (будні, вихідні, святкові дні) коливання у співвідношенні застосування поліцейських заходів. Спостерігається підвищення показника застосування заходів примусу в нічні зміни, насамперед – у вихідні та святкові дні, під час масових заходів (футбольні матчі, концерти тощо). Вище середнього цей показник на території патрулювання з більшою кількістю нічних розважальних закладів.

Математичне опрацювання результатів анкетування дає підстави констатувати, що здебільшого (81,3 %) виконання службових обов'язків передбачало застосування лише поліцейських превентивних заходів. У 18,7 % ситуацій патрульним доводилося застосувати поліцейські заходи примусу (зазвичай комплексно). Водночас 94,6 % ситуацій завершувалися затриманням особи та доставлянням у відділ поліції. У 5,4 % випадків затримання здійснювати не доводилося у зв'язку з припиненням особою протиправних дій і подальшим виконанням законних вимог поліцейських.

Графічно співвідношення видів поліцейських заходів примусу, які застосовували працівники патрульної поліції під час виконання службових обов'язків, зображено на рис. 1.

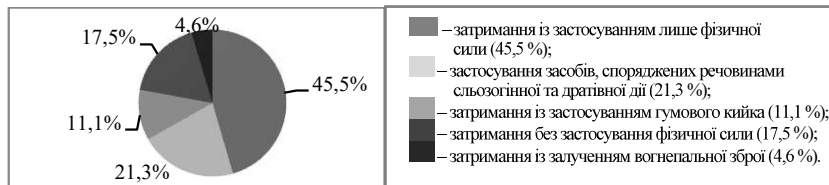

Рис. 1. Співвідношення видів поліцейських заходів примусу, що застосовували працівники патрульної поліції під час виконання службових обов'язків (за результатами анкетування)

Результати анкетування засвідчили, що у 82,5 % випадків під час затримання особи застосовували фізичну силу з подальшим використанням засобів обмеження рухомості (кайданки). У 45,5 % ситуацій надяганням кайданків передувало застосування лише фізичної сили, у 21,3 % випадків представники влади вдавалися до застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, у 11,1 % – гумового (пластикового) кийка. У 17,5 % ситуацій особа опору не чинила, затримання здійснювали без застосування фізичної сили (застосовували лише кайданки).

З огляду на поведінку особи та правові підстави, у 4,6 % випадків здійснювали затримання правопорушника із залученням вогнепальної зброї. Так, у 4,2 % ситуацій відбувалася лише демонстрація вогнепальної зброї (приведення в готовність та попередження про можливість її застосування); 0,2 % – використання вогнепальної зброї (подання сигналу тривого або виклику допоміжних сил); 0,2 % – застосування вогнепальної зброї на ураження.

На підставі анкетування встановлено, що в 68,6 % респондентів виникав страх перед застосуванням поліцейських заходів примусу, вони відчували невпевненість у рівні власної підготовленості (фізичної, тактичної, стрілецької). У 37,4 % випадків працівників зупиняли можливі наслідки застосування поліцейського заходів примусу, у 23,1 % – застосування заходів примусу (спеціальних засобів, вогнепальної зброї) «гальмував» страх можливої втрати засобів. У зв'язку із цим більшість працівників утрачали слушний момент для застосування заходів примусу, адекватних рівню загрози.

Здійснені дослідження надають можливість констатувати низку причин, що знижують ефективність формування психологічної готовності правоохоронців до застосування поліцейських заходів примусу. Головними є низький рівень

мотивації до постійного самовдосконалення (під час навчання на курсах первинної професійної підготовки поліцейських і в системі службової підготовки); недостатнє матеріально-технічне забезпечення; нерегулярне відвідування занять у системі службової підготовки; відпрацювання прийомів фізичного впливу в умовах, що відрізняються від справжніх і не сприяють формуванню стійких навичок, тощо.

Ураховуючи наукові здобутки в галузі психології та педагогіки і результати власних досліджень, слід виокремити низку педагогічних умов, упровадження яких сприятиме підвищенню ефективності формування психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу під час здійснення службової діяльності. Вихідними положеннями під час формулювання педагогічних умов є: освітні стандарти, зміст професійної програми первинної професійної підготовки поліцейських; підходи до правоохоронної освіти та її принципи; психологічні засади організації освітнього процесу тощо.

Першою педагогічною умовою є розвиток мотивації до навчання в слухачів, підвищення рівня власної професійної підготовленості й самовдосконалення. Освіта не лише озброює сукупністю знань і сприяє формуванню певних навичок, а й відкриває людині саму себе, виявляє здібності, формує потреби й інтереси до майбутньої професії. У контексті напрацювань українських педагогів і психологів окреслимо умови формування стійкої мотивації до навчання майбутніх працівників патрульної поліції: насичення змісту навчання інформацією, яка має значення для особистісного зростання слухача як професіонала; нарощування новизни та складності навчального матеріалу (ситуаційних задач під час відпрацювання сценаріїв), навчання з незначним випередженням можливостей (надто складно – неможливо опанувати матеріал, надто легко – нецікаво); надання слухачам необхідної свободи (умов) для виявлення творчих можливостей, формування прагнення до саморозвитку і самовдосконалення, стимулювання самоосвіти; творче ставлення викладачів та інструкторів до викладання свого предмета, постійне самовдосконалення, підвищення авторитету; використання сучасних методів навчання, максимальне наближення умов навчання до реальних.

Виникнення й розвиток пізнавальної мотивації зумовлені характером взаємодії та спілкування викладачів і слухачів. Особистість викладача може бути основним фактором як

підвищення мотивації до навчання та посилення інтересу до предмета викладання, так і протилежних процесів. З метою формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності слухачів слід організовувати навчання так, щоб утілювалися різнопланові мотиви, а саме: пізнавальні (процес одержання нових знань має зацікавити слухача, тому слід використовувати інтерактивні методи навчання, наводити актуальні факти зі службової діяльності працівників патрульної поліції; професійні (на теоретичних і практичних заняттях доводити важливість високого рівня професійної підготовленості у службовій діяльності патрульних поліцейських; відпрацьовувати ситуаційні завдання, ситуаційні задачі, що вимагають вияву відповідних знань, умінь і навичок, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю); соціальні (створити сприятливий мікроклімат у стосунках між учасниками освітнього процесу, підтримувати прагнення до самореалізації та самоствердження, спонукати до усвідомлення особистої відповідальності перед батьками, дружинами (чоловіками), товаришами; акцентувати на важливості професії поліцейського, суспільній відповідальності за результати цієї діяльності); комунікативні (організовувати спілкування на заняттях у форматі «працівник – правопорушник», «працівник – заявник», «працівник – стороння особа», «працівник – підозрюваний» «працівник – працівник»); процесуально-змістові (безпосередньо залучати кожного слухача до навчально-пізнавальної діяльності, процес і зміст якої має приносити певне моральне й інтелектуальне задоволення; відмова від авторитаризму; адекватні методи оцінювання). Перелічені мотиви не розвиваються стихійно, це наслідок цілеспрямованого, постійного впливу.

Суперечність між навчанням і практичною діяльністю зникає, якщо навчання тлумачити як єдиний процес накопичення знань й опанування способами їх реалізації. Якісна освіта – це не рівень знань, а передусім – уміння їх застосовувати в конкретній ситуації [4]. Тому друга педагогічна умова – формування системи професійно значущих знань, умінь, навичок і рис шляхом поглиблення практичної спрямованості освітнього процесу. Цього досягають шляхом застосування ситуаційних завдань і задач, зміст яких відповідає психолого-педагогічним і дидактичним вимогам. До основних дидактичних вимог належать: 1) науковість змісту; 2) доступність навчального матеріалу; 3) забезпечення систематичності й послідовності навчання; 4) максимальне наближення умов ситуаційних завдань і задач до реальних.

Повноцінна й ефективна підготовка майбутніх інспекторів патрульної поліції неможлива без відповідного матеріально-технічного забезпечення. Якісне проведення практичних занять з тактичної підготовки вимагає наявності спеціальних засобів (кайданки та інші засоби обмеження рухомості, макети вогнепальної, холодної зброї, гумових кийків, поясні системи тощо), навчальних автомобілів (принаймні два) тощо; з вогневої підготовки: вогнепальної зброї (навчальної, бойової), набоїв, мішеней тощо; домедичної підготовки: аптечок, манекенів, термоковдр, носилок тощо. Проведення сценаріїв як важливої практичної складової також неможливе без використання відповідного матеріально-технічного забезпечення. Обов'язковою є наявність: двох автомобілів, радіостанції, поясних систем зі спорядженням, індивідуальних аптечок, бронежилетів, нагрудних камер, драгерів, планшетів, бланкової продукції (постанова та протокол про адміністративне правопорушення, акт евакуації транспортного засобу, акт медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції). Отже, третя педагогічна умова – належний рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.

Четверта педагогічна умова, що сприяє ефективнішому формуванню психологічної готовності майбутніх працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу, полягає в достатньому рівні професійної компетентності викладачів (інструкторів). Ключову роль в освітньому процесі відведено особистості викладача. Так, відомий німецький педагог Ф. А. В. Дістервег акцентував на низці вимог до особистості педагога, а саме: учитель повинен досконало знати свій предмет, любити свою професію і дітей; бути рішучим, енергійним, мати тверду волю та характер, повсякчас вести дітей уперед, не відступаючи від своїх принципів; мати громадянську мужність і стійкі переконання; ніколи не зупинятися – постійно підвищувати власний освітній рівень; бути носієм високих моральних рис і прикладом для вихованців.

Ураховуючи здобутки педагогічної теорії і практики, слід зауважити, що викладач повинен постійно підвищувати власний професійний рівень і застосовувати новітні освітні технології. Використання новітніх технологій навчання сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та рівня психологічної готовності майбутніх патрульних до ефективного виконання службової діяльності.

П'ята педагогічна умова полягає в залученні майбутніх працівників патрульної поліції до активної позанавчальної діяльності професійно-практичної спрямованості. Виокремлення цієї умови пов'язано з тим, що процес підвищення якості первинної професійної підготовки поліцейських може відбуватися завдяки як навчальним формам діяльності, так і позанавчальним.

Висновки. На підставі здійснених досліджень встановлено причини, що знижують ефективність формування психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу. Виявлено внутрішні й зовнішні чинники впливу на прийняття працівником рішення про застосування поліцейських заходів. Обґрунтовано низку педагогічних умов, що сприяють формуванню психологічної готовності правоохоронців до застосування поліцейських заходів примусу, а саме: розвиток мотивації до навчання, підвищення рівня власної професійної підготовленості; формування системи професійно значущих знань, умінь, навичок і рис шляхом посилення практичної спрямованості освітнього процесу; належний рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу; достатній рівень професійної компетентності викладачів (інструкторів); залучення майбутніх працівників патрульної поліції до активної позанавчальної діяльності професійно-практичної спрямованості.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є експериментальна перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 2 лип. 2015 р. № 1252. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>. – Назва з екрана.
2. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. – Назва з екрана.
3. Сімко Р. Т. Психологічна підготовка і готовність працівників патрульно-постової служби міліції до професійної діяльності [Електронний ресурс] / Р. Т. Сімко // Проблеми сучасної психології. – 2011. – Вип. 12. – С. 777–786. – Режим доступу: <http://problemps.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/58/2017/06/12-75.pdf> – Назва з екрана.
4. Ваврик Л. В. Психологічні передумови успішної діяльності правоохоронців в екстремальних умовах [Електронний ресурс] / Л. В. Ваврик // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2013. – Вип. 14 (1). – С. 33–41. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PeKr_2013_14\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PeKr_2013_14(1)_7). – Назва з екрана.

5. Яворська Г. Х. Професійна готовність до дій в нетипових ситуаціях у працівників особового складу спеціального підрозділу ОВС України / Г. Х. Яворська, В. Є. Рудницький // *Наука і освіта*. – 2013. – № 1–2. – С. 241–244.

6. Комісаров О. Г. Концептуальні засади застосування поліцейських заходів примусу та їх використання у підготовці поліцейських / О. Г. Комісаров // *Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 20 трав. 2016 р.). – Харків, 2016. – С. 146–149.

REFERENCES

1. Nakaz MVS Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro patrolnu sluzhbu MVS": vid 2 lyp. 2015 r. No. 1252. [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On Approval of the Regulations on the Patrol Service of the Ministry of Internal Affairs from July 2, 2015, No. 1252]. (n.d.). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15> [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu politziiu": vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine "On National Police" from July 2, 2015, No. 580-VIII]. (n.d.). zakon1.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/580-19> [in Ukrainian].

3. Simko, R.T. (2011). Psykholohichna pidhotovka i hotovnist pratsivnykiv patrolno-postovoi sluzhby militsii do profesiinnoi diialnosti [Psychological training and readiness of police officers to professional activities]. *Problemy suchasnoi psykholohii, Problems of modern psychology*, 12, 777-786. Retrieved from <http://problemps.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/58/2017/06/12-75.pdf> [in Ukrainian].

4. Vavryk, L.V. (2013). Psykholohichni peredumovy uspishnoi diialnosti pravookhorontsiv v ekstremalnykh umovakh [Psychological preconditions for the successful operation of law enforcement in extreme conditions]. *Problemy ekstremalnoi ta kryzovoi psykholohii, Problems of extreme and crisis psychology*, 14(1), 33-41. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekp_2013_14\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekp_2013_14(1)_7) [in Ukrainian].

5. Yavorska, H.H., & Rudnytska, V.Ye. (2013). Profesiina hotovnist do dii v netypovykh situatsiakh u pratsivnykiv osobovoho skladu spetsialnogo pidrozdilu OVS Ukrainy [Professional readiness for actions in the atypical situations of personnel of the special unit of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Nauka i osvita, Science and education*, 1-2, 241-244 [in Ukrainian].

6. Komisarov, O.G. (2016). Kontseptualni zasady zastosuvannia politseiskykh zakhodiv prymusu ta yikh vykorystannia u pidhotovtsi politseiskykh [Conceptual framework for the use of police coercive measures and their use in police training] *Osoblyvosti pidhotovky politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy, Features of Police Training in the Reform of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference*. (pp. 146-149) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 26.04.2018

Bondarenko V. – Ph.D in Pedagogical, Associate Professor, Professor of the Department of Tactical-Special Training of the Educational and Researcher Institute No. 3 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine; e-mail: guryavvb@ukr.net; **ORCID 0000-0002-0170-2616**

Formation of Psychological Readiness of Police Officers for the Use of Coercive Measures

The analysis of the guiding documents regulating the use of police measures by law enforcement officers was carried out. The essence of concepts "police coercive measures", "psychological readiness" is revealed. The peculiarities in the use of police coercive measures by police officers during the performance of official activities are analyzed. Based on the survey, it was determined that for the most part (81,3 %) the performance of official duties provided for the use of police precautionary measures only. In 18,7 % of the situations, patrols had to resort to coercive police measures. The reasons that reduce the effectiveness of forming the psychological readiness of patrol police officers for the use of police coercive measures are established. The internal and external factors influencing the decision making by the employee to the use of police coercive measures are revealed. Internal is the level of psychophysical preparedness and the formation of skills in assessing the level of danger, the ability to predict the possible development of the situation, the ability to transition from preventive measures to coercion and vice versa. External factors are: presence of distracting factors (time of day, illumination of a place of collision, weather conditions, foreign citizens, etc.); the ratio of offenders and policemen, the level of preparedness of offenders, the presence of weapons, etc. A number of pedagogical conditions have been identified and substantiated, the application of which should contribute to the formation of psychological readiness of law enforcement officers for the use of coercive measures by the police, namely: the development of motivation for education, raising the level of their own professional preparedness and self-improvement; formation of a system of professionally meaningful knowledge, skills, skills and qualities through the introduction of a practical component in the educational process; proper level of logistics of the educational process; sufficient level of professional competence of teachers (instructors); the involvement of future patrol police officers in active non-academic activities of a professional-practical orientation.

Keywords: police measures; psychological readiness; patrol police; National Police.